

*Марія Тарасенко,
аспірантка, ДННУ «Академія фінансового управління»,
m.tarasenko1996@gmail.com*

*Ілля Демидьонук,
аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління»,
ilyakpi@gmail.com*

*Анастасія Мазур
аспірантка, ДННУ «Академія фінансового управління»,
kisyknastena15@gmail.com*

БОРГОВА СТІЙКІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА СТРУКТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

DEBT SUSTAINABILITY OF LOCAL GOVERNMENT BODIES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION AND STRUCTURAL MODERNIZATION OF THE RURAL ECONOMY

Анотація. Вивчено індикатори боргової стійкості місцевого бюджету, які визначені Бюджетним кодексом України. Визначено сутнісні характеристики боргової політики місцевого самоврядування в координатах структурної модернізації сільської економіки.

Abstract. Indicators of debt sustainability of the local budget, which are defined by the Budget Code of Ukraine, have been studied. The essential characteristics of the debt policy of local self-government in the coordinates of structural modernization of the rural economy are determined.

Основним рушійним мотивом виходу на фінансовий ринок органів місцевого самоврядування для здійснення запозичень є хронічна нестача фінансових ресурсів, необхідних їм для вирішення потреб територіальних громад; значна фінансова залежність місцевого самоврядування від центральної влади; незадовільний, а в багатьох випадках навіть небезпечний стан об'єктів комунальної власності, що потребує вкладання доволі значних коштів. У ринковій економіці територіальні громади змушені покладатися насамперед на власні можливості і ресурси у вирішенні своїх проблем, що також спричинює активний пошук ними альтернативних джерел і способів акумуляції коштів. У контексті дослідження теоретичних засад управління місцевим боргом доцільно відмітити неоднозначність у трактуванні даного поняття. Відповідно до Бюджетного кодексу України [1], управління державним (місцевим) боргом являє собою сукупність дій, пов'язаних із здійсненням запозичень, обслуговуванням і погашенням державного (місцевого) боргу, інших правочинів з державним (місцевим) боргом, що спрямовані на досягнення збалансованості бюджету та оптимізацію боргового навантаження (див. табл. 1).

**Індикатори боргової стійкості місцевого бюджету,
визначені Бюджетним кодексом України**

Індикатори	Значення показника	Стаття Бюджетного кодексу України
Оборотний залишок бюджетних коштів – частина залишку коштів загального фонду відповідного бюджету, яка утворюється для покриття тимчасових касових розривів	Оборотний залишок бюджетних коштів встановлюється у розмірі не більше 2 % планових видатків загального фонду бюджету і затверджується у законі про Державний бюджет України (рішенні про місцевий бюджет). На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі	п.3 ст.14
Місцеві гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання	Місцеві гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом	п.3 ст.17
Загальний обсяг місцевого боргу	Не може перевищувати 200 % (для м. Києва – 400 %) середньорічного прогнозного обсягу надходжень бюджету розвитку (без урахування обсягу місцевих запозичень та капітальних трансфертів (субвенцій) з інших бюджетів), визначеного відповідно до показників на наступні за плановим два бюджетні періоди у прогнозі відповідного місцевого бюджету	п.3 ст.18
Резервний фонд бюджету	Резервний фонд бюджету не може перевищувати одного відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету	п.3. ст.24
Видатки місцевого бюджету на обслуговування місцевого боргу	Не можуть перевищувати 10 % видатків загального фонду місцевого бюджету протягом будь-якого бюджетного періоду, коли планується обслуговування місцевого боргу	п.6 ст.74

Проте збільшення обсягів і поширення географії запозичень за умов недостатнього контролю органів державної влади за процесом здійснення місцевих запозичень, а також відсутності власного досвіду в органів місцевого самоврядування щодо ефективного управління місцевим боргом може створити загрозу макроекономічній стабільності в країні.

У зв'язку з цим постає проблема визначення суті, засад і методів проведення боргової політики органів місцевого самоврядування, розробки практичних рекомендацій щодо її здійснення.

Боргова політика місцевого самоврядування – це сукупність заходів щодо здійснення й обслуговування місцевих запозичень, управління місцевим боргом з метою вирішення проблем територіальних громад. У чинному законодавстві запозиченнями вважаються операції, пов'язані з отриманням бюджетом коштів на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок яких виникають зобов'язання держави чи місцевого самоврядування перед кредиторами.

Загальна сума заборгованості (яка складається з усіх вилучених і непогашених боргових зобов'язань територіальних громад, в тому числі боргових зобов'язань, що вступають у дію в результаті наданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, які виникають на підставі законодавства або договору) утворює місцевий борг.

На всіх етапах реформування бюджетних відносин гостро постає питання щодо забезпечення фінансової самодостатності регіонів, вирішення проблем дефіциту бюджетних ресурсів. Це обумовлює необхідність вдосконалення практики здійснення муніципальних запозичень як вагомого інструмента реалізації боргової політики на місцевому рівні, що здійснює значний вплив на соціально-економічний та інвестиційний розвиток регіонів. Однак розширення фінансових можливостей місцевих органів влади у процесі децентралізації не вирішує усіх проблем, що стосуються управління місцевим боргом.

Зважаючи на важливість ролі місцевих запозичень у забезпеченні ефективного розвитку регіонів загалом та сільських зокрема, місцевий борг, як вважають науковці, є як істотним важелем впливу місцевої влади на економічні процеси відповідного регіону, так і об'єктом управління, що і вимагає належного механізму здійснення і використання запозичень, відповідно, погашення та обслуговування утвореного боргу. Тому, цілком справедливим є те, що управління місцевим боргом розглядають з двох основних позицій. Так, у широкому розумінні, управління місцевим боргом є одним із напрямів фінансової політики регіонів в частині формування і реалізації боргової політики місцевих органів влади, що потребує узгодження і координації дій як органів державної влади, так і всіх суб'єктів управління місцевим боргом. З іншої сторони, у вузькому розумінні, управління місцевим боргом визначають як сукупність дій місцевих органів влади, в межах їхніх повноважень, стосовно підготовки до випуску та розміщення місцевих запозичень, забезпечення процесу обслуговування та погашення боргових зобов'язань.

Література

1. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>